

דף יב.

עין משפט א.

או"ח סימן פ סעיף ג.

ג. סדר הברכות אינו מעכב שאם הקדים שניה לראשונה יצא יידי חובת הברכות.

עין משפט ג.

או"ח סימן רט סעיפים א ב

א. לקח כוס מים ופתח ואמר ברוך אתה ה' על דעת לומר שהכל וטעה ואמר בורא פרי הגפן, אין מחזירין אותו מכיון שבשעה שאמר שם ומלכות שזה עיקר הברכה נתכוון לברכה הראויה שהיא שהכל ז.

אבל אם לקח כוס מים וסבור שהוא יין ופתח ובירך ברוך אתה ה' על דעת לומר הגפן ונזכר שהוא מים וסיים שהכל י"א דיצא ח.

הגה: כ"ש אם היה בידו יין וסבר שהוא מים ובירך על דעת לומר שהכל ונזכר ואמר גפן יצא גם אם היה מסיים שהכל כפי שהיה בדעתו, על הכל אם אמר שהכל יצא.

ו. הגם שהשניה אינה פותח בברוך, מ"מ כיון שנתקנה להיות סמוכה לחברתה אע"פ שקורא אותה לעצמה ולא סמוכה יצא, מ"א ס"ק ב'.

ז. ברכות י"ב לפי הרמב"ם בהלכות ברכות פ"ח הלכה ב'. ודעת הראב"ד דאין הולכין אלא אחר מה שהוא מוציא מפיו, וכ"כ הב"ח שזו דעת רש"י והרי"ף והרא"ש והרשב"א וכ"פ הט"ז בס"ק א'. וכיון שיש מחלוקת בתוך כדי דיבור שאמר הגפן יאמר שהכל שבוה יוצא לרוב הפוסקים, ואם לא נזכר עד אחרי כדי דיבור יהרהר הברכה פעם נוספת בלבו, כה"ח אות א'.

ה"ה אם היו לפניו פירות אדמה ובירך על דעת לומר אדמה וסיים העץ לרמב"ם אין מחזירין אותו אך כיון שיש מחלוקת יהרהר הברכה שוב בלבו אם לא נזכר תוך כדי דיבור, שם באות ב'.

ח. ולהרמב"ם לא יצא כיון שהיה בדעתו לומר שלא כהוגן, מ"א ס"ק ב', אבל העיקר דיצא. ועיין בכה"ח אות ד' באם בירך על כוס ברהמ"ז גפן ונתברר לו שהוא מים או שכר אם יכול לשתות מיין שמונח לפניו או שצריך ברכה.

ועיין שם באות ה' בדעתו לברך מאורי האש וסיים בורא מיני בשמים.

ט. מי שהיה בברכות השחר והתכוון לברך פוקח עורים וטעה וסיים מלביש ערומים, לא יאמר מיד פוקח עורים שאז יצא ידי שניהם, אלא אחר מלביש ערומים יברך אח"כ פוקח עורים, שם אות ו'.

ב. לקח כוס מים ובירך עליו הגפן ותוך כדי דיבור נזכר שטעה ואמר שהכל יצא ט.

הגה: ואם היה לפניו יין ודעתו לשתות י שאר יין יצא, אפי' שבירך הגפן על מים וכן אם נתכוין לפטור אחרים שעמו ויין לפנייהם, יכול לשתות גם הוא שאר יין.

עין משפט ד. אר"ח סימן נט פעיף ב

ב. אם טעה ואמר אשר בדברו מעריב ערבים ונזכר מיד כ ואמר יוצר אור וגם סיים יוצר המאורות יצא. אבל אם אמר בדברו מעריב ערבים ולא אמר יוצר אור או לא סיים יוצר המאורות לא יצא.

עין משפט ה. אר"ח סימן סו פעיף י

י. כל מי שלא אמר אמת ויציב בשחרית ואמת ואמונה בערבית לא יצא ידי חובת המצוה כתיקונה.

הגה: מי שהיה אנוס ודחוק ל ואין לו פנאי להתפלל מיד אחר ק"ש, יקרא ק"ש עד "ה' אלהיכם אמת", וימתין שם, וכשיהיה לו פנאי יאמר משם כדי שיסמוך גאולה לתפלה.

עין משפט ו. אר"ח סימן קיג פעיף ז

ז. כשכורע כורע בברוך וכשזוקף זוקף בשם.

ט. ה"ה בפרי העץ ופרי האדמה שהיה לו לברך על אחד מהם ופתח על דעת אחד מהם ונזכר וסיים כדינו או שאמר שניהם ביחד יצא.

ודוקא תוך כדי דיבור אבל לאחר כ"ד אינו יכול לחזור בו וצריך לחזור ולברך. י. אין זה לשון הרמ"א, אבל עיין בכה"ח אות י"ב-י"ג שמבאר כן את דבריו. ואין שתיית המים עושה הפסקה בין הברכה לשתית היין, שם אות י"ד.

כ. לא פירש אם זה בתוך כדי דיבור, אבל הב"ח כתב דוקא בתוכ"ד, ולדעת השו"ע נראה אפי' אחר כדי דיבור וע"כ למעשה גם אחרי כ"ד לא יחזור משום סב"ל, כה"ח אות ט"ז.

ל. שירא שיעבור לו זמן ק"ש ע"כ יקרא ק"ש ואח"כ יש לו עוד שעה לברכותיה.

דף יב:

עין משפט א.

אור"ח סימן קיג פעיף ו

ז. כשהוא כורע יכרע במהירות ^מ בפעם אחת, וכשהוא זוקף זוקף בנחת, ראשו תחלה ואח"כ כל גופו שלא יהיה עליו כמשא.

עין משפט ב.

אור"ח סימן קיח פעיף א

א. השיבה שופטינו חותם בה מלך אוהב צדקה ומשפט ^נ, ומר"ה עד יוה"כ חותם בה המלך המשפט.

הגה: ^ו ואם אמר מלך אוהב צדקה ומשפט אינו חוזר ^ו, ועיין בסי' תקפ"ב.

^מ. וע"פ האר"י ז"ל צריך לכרוע גופו תחלה ואח"כ ראשו, וכן בזקיפה יזקוף גופו תחלה ואח"כ ראשו וסימן כאשר יחנו כן יסעו, וזהו מה שאמרו כל הכורע כורע בברוך והזוקף זוקף בשם, ועיין בכה"ח אות כ"א.

^נ. ברכות י"ב ע"ב, ועיין במה שהאריך בכה"ח אות א' דהעלה שיש לסמוך על הפוסקים שאם אמר מלך אוהב צדקה ומשפט בעשרת ימי תשובה אינו חוזר.

^ו וצריך לומר המלך המשפט ולא מלך המשפט והוא ע"פ סודן של דברים ואם אמר מלך המשפט בדיעבד יצא, כה"ח אות ב'.

^ס. ואם בכל השנה אמר המלך המשפט יצא וא"צ לחזור, וכן אם אמר המלך הקדוש בשאר ימות השנה יצא, וכן הסכימו רוב האחרונים, שם אות ג'.

^ו גם אם אמר בשאר ימות השנה האל אוהב צדקה ומשפט יצא, אבל בעשרת ימי תשובה אם אמר האל אוהב צדקה ומשפט חוזר גם לדעת הרמ"א.

^ו וי"ל "בחסד וברחמים בצדק ובמשפט".

וכשיאמר והסר ממנו יגון יכוין על שם סמא"ל וכשיאמר "ואנחה" יכוין על לילי"ת.

^ו וכן בברכת למינים כשיאמר וכל אויבך יכוין על סמא"ל, וכשיאמר וכל שונאיך יכוין על שם לילי"ת. כה"ח אות ד' מהרש"ש.

^ו ולא יאמר וכל עושי רשעה מהרה יכרתו דהרי מקלל גם עצמו ח"ו אלא "ומלכות הרשעה". ויזהר שלא להוסיף יותר מד' לשונות אלו "תעקר ותשבר, ותכלם, ותכניעם", ועליהם אין להוסיף או לגרוע כי הם נגד קליפת נוגה דאבי"ע כמ"ש המקובלים, וכ"כ הבן איש חי.

^ו בענין סיום הברכה בברכת למינים אם לסיים במה דפתח שובר אויבים ומכניע מינים או זדים, הדבר במחלוקת וכל אחד ומנהגו ולכל נוסחא יש לה יסודות בהררי קודש, ועיין בכה"ח אות ה'.

^ו בברכת על הצדיקים באומרו ושם חלקנו עמהם יכוין שאם גרמו עוונותיו שינטל חלקו בעה"ב וינתן לצדיקים שינתן לצדיק שאינו חפץ להנות משל אחרים ובעשייתו תשובה יחזירהו לו, כה"ח אות ו'.

^ו באומרו כי לישועתך קוינו כל היום יכוין לצפות ולקוות בכל יום לישועת ה'. ויכוין לישועתך "דייקא" דהיינו לישועת ה' וממילא תבא לו ג"כ הישועה בדברים הפרטיים שלו.

או"ח סימן תקפב סעיף א

א. בעשרת ימי תשובה אומר המלך הקדוש, וכן המלך המשפט ^ו, ואם טעה או שהוא מסופק ^ז אם הוא בהמלך הקדוש חוזר לראש ^ח, ואם הוא בהמלך המשפט אם נזכר קודם שעקר רגליו ^ט חוזר לברכת השיבה שופטינו ^י ואומר משם על הסדר, ואם לא נזכר עד שעקר רגליו חוזר לראש ^{יא}.

ע. מימרא דרב בברכות י"ב.

פ. כאן לא מועיל שיאמר צ' פעמים כמו בסי' קי"ד סעיף ט', שכאן אינו רשאי לומר ברכה דהוי ברכה לבטלה. מ"א ס"ק א'. וכ"כ המ"ב אות ג' ודלא כהחולקים על המ"א דמהני.

ו. ובמסופק, חוזר דחזקה שמה שהוא רגיל אמר. מ"ב אות ג'.

ז. ש"ץ שטעה ואמר האל הקדוש שחוזר לראש חוזר ואומר קדושה, כ"כ בבן איש חי פ' נצבים אות י"ח. וכה"ח אות ה', וי"א דא"צ לחזור על הקדושה.

ח. דשלושתם כברכה אחת, ואם התפלל בליל ר"ה ואמר ובכן תן פחדך וכו' ונתעורר ספק אם אמר האל הקדוש, כיון שמתפלל מתוך הסידור וגם לא אמר כהרגלו ביום חול הוי ספק, וכיון שי"א דגם אם אמר האל הקדוש או מלך אוהב צדקה ומשפט א"צ לחזור הגם דלא קי"ל הכי, כשיש עוד ספק א"צ לחזור מספק. כה"ח אות ו'.

ט. היינו לפני היהיו לרצון אמרי פי האחרון, אבל אחרי שאמר יהיו לרצון האחרון הוי כעקר רגליו, ועיין בסי' קי"ז, ובכה"ח שם אות מ'.

י. ועיין בסי' קי"ח ששם פסק הרמ"א דא"צ לחזור, וכך היא דעת האחרונים דא"צ לחזור משום ספק ברכות להקל, וכך הסיק הכה"ח שם באות א'. אך ביביע אומר ח"ב סי' י' העלה כדברי מר"ן כאן דחוזר אך טוב שיתנה שאם אינו חייב תהיה תפילתו נדבה.

יא. ואם נזכר בתוך כדי דיבור אומר המלך המשפט או המלך הקדוש, ובדיעבד גם בעבר שיעור כדי דיבור אבל לא התחיל עדיין הברכה שאחריה אומר המלך הקדוש או המלך המשפט. כה"ח אות ט'.

יב. בכל עשרת ימי תשובה נוהגים לומר מזמור ממעמקים ויש לכוון למתק הגבורות השייכים לאותו יום.

יג. בכל עשרת ימי התשובה יש לומר אחר העמידה עושה השלום במרומיו ויכיון השלום, בגמטריה ספריא"ל המלאך שהוא הסופר הכותב בספר החיים את בני האדם. גם בשבת שובה אומרים אבינו מלכנו שאחר העמידה, רק שמדלגים חטאנו לפניך, וכן מחול וסלח לכל עונותינו וכיוצא שנוכר בהם בחינת חטאות ועונות.

יד. בליל ר"ה ויה"כ יש לומר מזמור לה' הארץ ומלוואה, ויכוון בניקוד מסויים באומרו לה' ולא יחסרו לו מזונותיו כל השנה כולה. כה"ח אות י"ז.